

Surnuaiapäeva jumalateenistus Nõos P, 26.06.22 kell 11.00 Nõo surnuaias

Lektsioonid: Ps 139:1–18, 23–24; Nl 3:22–26, 31–32, 39–41; Jh 14:1–6; 2Kr 4:16–5,10; Ilm 21:1–7
Jutlus: 1Ts 4:13–15
Laulud: 148 (1, 3, 4); 341 (1, 3, 4); 360 (1–3); 467 (1–4); 174 (1–3); 175 (3, 6); 338 (3,4); 446 (1–3); 339A (1–3); 337 (1–3)

Meie ei taha aga, vennad, et teil jääks teadmata nende järg, kes on läinud magama, et teie ei oleks kurvad nagu need teised, kellel ei ole lootust. Sest kui me usume, et Jeesus on surnud ja üles tõusnud, siis usume ka, et Jumal äratas Jeesuse kaudu üles need, kes koos temaga on läinud magama. Jah, seda me ütleme teile Issanda sõnana, et meie, kes me üle jääme elama Issanda tulekuni, ei jõua ette magamaläinutest.

See apostli sõna viib meid 2000 aasta tagusesse aega Vahemere ääres Rooma keisririigis, tänases Kreekas.

Olukord on selline, et suhteliselt hiljuti, u 15–20 aastat tagasi on u 2000 km kaugusel Jeruusalemmas surnud Naatsareti Jeesus. Ta on aga surnuist üles tõusnud ja ilmunud esmalt oma jüngritele, hiljem, u 4–7 aasta pärast ka apostel Paulusele.

Nüüd, u 15–20 aastat pärast Jeesuse surma ja ülestõusmist usub juba tuhandeid inimesi, et ta on Jumala Poeg. Inimestes on kindel veendumus, et see, kes on hakanud uskuma, et Jeesus on tõesti Issand, ja kinnitanud seda usku ristimises Jeesuse Kristuse nimesse, on peagi tunnistajaks sellesama Kristuse võidukale taastulemisele taevast, misjärel Kristus võtab kaasa kõik temasse uskunud inimesed.

Rajatud on juba mitmeid kristlikke kogudusi, peale Jeruusalemma ka mujal Lähis-Idas ja juba ka Euroopas, mh Korintoses ja Tessaloonikas.

Nüüd aga on apostel Pauluse rajatud Tessaloonika koguduses juhtunud selline asi, et Kristuse tagasitulekut ootavad inimesed on hakanud surema – nii nagu inimesed ikka surevad. Ja koos sellega on koguduses tekkinud mure, et need, kes on surnud või suremas, ei näegi Kristuse taastulekut ja jäävad sellest aulisest taevasseminekust maha.

Meie kuulnud kirjakohas apostel siis lohutab ja julgustab Tessaloonika kogudust. Kuidas ta seda teeb?

Kõigepealt nimetab Paulus neid, kes on surnud, mitte surnuteks, vaid nendeks, kes on läinud magama. Unel on ju meie jaoks võrreldes surmaga veidi teistsugune tähendus: esiteks annab uni puhkust ja teiseks lõpeb uni peagi ära. See pole selline nagu surm, millest me ei tea midagi ja millel pole lõppu.

Ei, ütleb Paulus, koguduseliikmeid surnud üksnes magavad ja nende uni lõpeb teatud hetkel – siis, kui Jeesus Kristus tagasi tuleb ja nad üles äratas! Selle mõttega helisevad Paulusel – ja võib-olla ka meil – kaasa Jeesuse enda sõnad Lk 8:52 ja Jh 11:11, mil ta ütleb, vastavalt rahvahulgale ja jüngritele, et Jairuse tütar ja Laatsarus pole surnud, vaid magavad. Ja äratas seeläbi Jairuse tütre ja Laatsaruse surnuist üles.

Kes siis peaksid Pauluse arvates mõtlema surmast nagu pelgast magamisest? Need, kellel on lootust, ütleb Paulus.

Mis on lootus? EKI Sõnaveeb ütleb, et „lootus“ on „soovi teostumise võimalusel rajanev usk ja ootus; võimalus, et soov teostub“. Paulus mõtleb siin selle soovi all esmalt muidugi usku ja ootust, et Kristus tuleb peagi tagasi. Aga ka laiemalt. Seda, et kaasajal inimesi painavad hirmud ei võta inimestelt usku ja ootust, et tulevik läheb paremaks, et kõik lõpeb paratamatult hästi.

Tuleb tunnistada, et nii, nagu ka meie ajaarvamise esimesel sajandil suures Rooma impeeriumis, sisendab ka meie aeg vägisi lootusetust. Ma ei räägigi sõjast, mis Venemaa ja Ukraina vahel juba viiendat kuud kestab ja mille lõppu pole näha.

Kui vaadata ühiskonda ja kultuuri, milles me tänapäeval elame, siis jääb mulje, et inimestel pole kindlat tugipunkti, millele oma elu üles ehitada. Ei ole seda poliitilises mõttes, sest diktatuurides igatsetakse vabadust ja demokraatiates „kõva kätt“. Ei ole seda vaimses mõttes, sest religioonide

paljusus on tohutu, aga ükski neist ei anna garantiid, et just selle järgi elamine teeb õndsaks. (Ma kõnelen siin muidugi hüpoteetilisest vaatepunktist, sest ma ise muidugi usun, et kristlus teeb õndsaks.) Ja pole seda tugipunkti ka „usus“ teadusse, mis tegeleb kontrollitavate faktidega, sest iga astronoomiaraamatuid lugenud inimene teab, et meie Päikesesüsteem lakkab olemast Päikese kui tavalise tähe kustumise tagajärjel umbes viie miljardi aasta pärast.

Millele siis oma lootus rajada?

Kuulsime Pauluselt, et lootuse saab rajada väga lihtsale asjale: „Sest kui me usume, et Jeesus on surnud ja üles tõusnud, siis usume ka, et Jumal äratas Jeesuse kaudu üles need, kes koos temaga on läinud magama.“

Siiski vajab see mõtte meie tänapäevasele arusaamisvõimele veidi lahtiseletamist.

Sellest, mida tähendab usk Jeesuse surma ja ülestõusmisse, saame me arvatavasti aru. Normaalselt ju inimesed surnuist üles ei tõuse, eriti kui nad on juba maetud. Kuid 2000 aastat tagasi Jeruusalemmas üks inimene siiski just niiviisi surnuist üles tõusis. See oli Jeesus Naatsaretist, kes ütles enda kohta, et tema on Jumla Poeg ehk Kristus.

Seega, põhjus, miks Jeesus Kristus surnuist üles tõusis, oli see, et maised, surelikud kütked ei saanud teda kinni hoida, sest tema on surma isand, mitte vastupidi – nii nagu see on kõigi meie, surelike inimeste puhul.

Kuid „koos Jeesusega magama minnes“, nagu ütleb Paulus, on võimalik surnuist üles tõusta ka kõigil surelikel inimestel, ka meil. Mida tähendab see väljend „koos Jeesusega“?

Mitte seda, et surra tuleks samal kombel, piinatuna ja risti lööduna, nagu juhtus Jeesusega. Vaid siin tuleks kujutleda Jeesus Kristust nagu suurt kosmilist sfääri, kosmilist ihu, kui soovite. Kõik, kes on selles Jeesus Kristuse kosmilises sfääris, ihus sees, nendega juhtub täpsel seesama, mis kunagi Jeesuse endagagi: nad tõusevad surnuist üles ja nad võetakse taevasse.

Kuidas siis sellesse Kristuse Ihusse saada? Tuleb liituda Kristuse kogudusega end ristida lastes ja uskudes, et Jeesus Kristus on tõepoolest Jumala Poeg. Rohkem pole tarviski. Kui juba seda on tehtud, siis jääb üle ainult oodata. Oodata, et kord tuleb Jeesus Kristus tagasi ja võtab meid kaasa igavesse taevariiki.

See usk ja ootus aga polegi midagi muud kui lootus, millest ennist kõnelesime. See annab elule hoopis teistsuguse perspektiivi, võiks isegi öelda mõtte. Elu pole esiteks nähtus, mis algab ja lõpeb, vaid nähtus, mis algab ja millel pole lõppu. Ja teiseks pole elu pole mitte selline maine, kaduv elu, mis võib vahel olla, ja kahjuks on enamasti, vaev ja häda (Ps 90:10!), vaid midagi sellist, mis viib alati millessegi väga heasse, mis on parem kui inimene suudab isegi mõelda (Ef 3:20!).

Jääb veel vaadata Pauluse viimast lauset meie kirjakohas: „...meie, kes me üle jääme elama Issanda tulekuni, ei jõua ette magamaläinutest.“ Mida see tähendab? Kas sellest tuleb aru saada nii, et Paulus lohutab elavaid, et nad ei muretsuks surnute, magajate pärast, kuna elavatel pole surnute ees mingit eelist?

Tõepoolest, nii see on! Ja selle Pauluse mõtteviisi aluseks on hoopis erinev kujutlus, kui tänapäeval kristluses surma kujutletakse. Nimelt oleme ju harjunud mõtlema, et inimene, kellest on põhjust arvata, et ta uskus oma elus Jumalasse, saab kohe pärast surma taevasse. Selline kujutlus on levinud üldse surmast n-ö lootusrikka pildi puhul: et surnud inimesel on nüüd parem koht, kus olla ja ta vaatab rahulolevalt meie, mahajäänute peale alla, et ta on nüüd nagu ingel jne.

Tegelikult tahab Paulus öelda, et need, kes on usus Kristusesse surnud, on täpselt samas olukorras nagu need, kes on usus Kristusesse parasjagu elavad. Kõik ootavad, elavad oma eluvõitluses, surnud oma haudades. Jeesus Kristus ei eelista mitte kedagi, vaid kõik, kes on Temasse uskunud, saavad taevasse. Siiski mitte enne, kui Jeesus Kristus tagasi tuleb. Ilusti võtab selle mõtteviisi kokku Pauluse mõtte kirjas roomlastele Rm 14:7: „Keegi meist ei ela ju iseenele ja keegi ei sure iseenele, sest kui me elame, siis elame Issandale, ja kui me sureme, siis sureme Issandale. Kas me nüüd elame või sureme – me oleme Issanda päralt.“

Nõnda on tekkinud meie maal ka surnuaiakultuur. Algul, esimestel kristlikel sajandil meie maal, mil on ehitatud ka Nõo kirik, maeti inimesi kirikusse ja kiriku ümber. Just selle mõttega, et kogudus oleks koos ootamas: elavad pühakojas Jumalat teenides, surnud aga oma haudades. Alates 1772. aastast aga käskis Vene keisrinna Katariina II surnuaiad kirikust kaugemale rajada, sest kaasaegne

meditsiin pidas seda tervislikumaks. Seetõttu oleme täna ka siin Nõo surnuaial.

Siiski jäi põhimõtte samaks ja on seda tänapäevani. Kõik need meie kallid, keda oleme tulnud tänasel surnuaiapäeval mälestama – on nad siis maetud siia Nõo surnuaeda või kusagile tundmatusse kohta, mida meie rahva keerulise mineviku juures on tihti ette tulnud – ootavad ühtmoodi ja koos meiega surnute ülestõusmist Issand Kristuse taastulekul.

Ja me oleme täna siin selleks, et tunda end nendega ühise kogudusena. Andku Issand meile selleks oma õnnistus!

Aamen.